

De vaste commissie voor Financiën heeft op 4 juni 2020 enkele vragen en opmerkingen aan de Staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst voorgelegd over zijn brief van 26 mei 2020 brief «Voortgang in het onderzoek naar Fraude Signalering Voorziening (FSV)» (Kamerstuk 31 066, nr. 650).

De voorzitter van de commissie,
Anne Mulder

De adjunct-griffier van de commissie,
Freriks

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief en de offerteaanvraag over de Fraude Signalering Voorziening (FSV). Deze leden vinden het een zeer kwalijke zaak dat de Belastingdienst jarenlang gebruik heeft gemaakt van de FSV terwijl niet duidelijk lijkt te zijn dat FSV voldoet aan de AVG. Deze leden hebben hierover verschillende vragen en opmerkingen.

De leden van de VVD-fractie vragen een uitgebreide toelichting op de manier waarop FSV heeft gewerkt. Wanneer kwam iemand op de FSV-lijsten en waarom? Hoeveel mensen en hoeveel unieke BSN's staan op de FSV-lijsten? Kan het kabinet uitzoeken of de mensen in de CAF-zaken ook allemaal op de FSV-lijsten staan? Hoeveel mensen hebben bij de Belastingdienst navraag gedaan of zij op de FSV-lijst staan? Hoe gaat de Belastingdienst hiermee om? Welke gegevens over individuen worden opgenomen in de FSV-lijst(en)? Hoeveel medewerkers hebben door de jaren heen toegang gehad tot FSV?

De leden van de VVD-fractie lezen in de brief over de voortgang over de aandacht voor de behandeling van persoonsgegevens binnen de Belastingdienst. Het is goed dat de Belastingdienst sessies organiseert over de AVG en het werken met persoonsgegevens. Wel is de vraag hoe het kan dat de Belastingdienst veel aandacht besteedt aan de behandeling van persoonsgegevens door de dienst, maar dat de FSV-applicatie nog tot vrij recent heeft kunnen bestaan. Kan de Staatssecretaris dit verklaren?

De leden van de VVD-fractie vragen waarom pas op 27 februari 2020 is besloten FSV te stoppen. Hoe kan het dat de Functionaris Gegevensbescherming (FG) binnen een dag advies kon geven? Waarom is de FG zo laat geïnformeerd over het bestaan van FSV?

De leden van de VVD-fractie lezen in de bij de Belastingdienst interne werkinstructie «bepalen Opzet of Grove Schuld» (Bijlage bij Kamerstuk 31 066, nr. 544, kenmerk 2019D47778) dat het team Fraude bij opzet of grove schuld het BSN moet toevoegen aan FSV mocht blijken dat dit nummer er nog niet in staat. Op basis waarvan toetst het team Fraude of er sprake is van opzet? Komt ook het BSN van mensen die team Fraude wel behandelen, maar waarbij geen bewijs wordt gevonden voor opzet, terecht in FSV? Wat gebeurt er wanneer blijkt bij het onderzoek van team Fraude dat de persoon in kwestie al in FSV staat? Verliest deze dan automatisch het recht op een persoonlijke betalingsregeling? Zo nee, zo ja, graag een toelichting.

De leden van de VVD-fractie lezen (bijlage bij Kamerstuk 31 066, nr. 604, kenmerk 2020D08493) dat FSV behoort aan de directie MKB, maar lezen in de eerdere toegestuurde tijdlijn dat de directeur Grote Ondernemingen eigenaar is van de applicatie. Kan de Staatssecretaris toelichten onder welke directie de FSV-applicatie valt en waarom er door de directeur Grote Ondernemingen moest worden besloten tot een nader onderzoek naar de applicatie FSV, gezien het feit dat er in FSV vooral individuele persoonsgegevens staan?

De leden van de VVD-fractie lezen in de notitie Fraude meldpunten Belastingdienst dat binnengekomen meldingen niet eenduidig worden geregistreerd, maar worden deze meldingen, ook al zijn deze niet terecht, niet alsnog geregistreerd in FSV? De leden vragen wat de relatie is tussen FSV en de verschillende fraudemeldpunten en het verschil tussen FSV en

het «zaakvolgsysteem». Deze leden lezen in de notitie dat het fraude-systeem binnen de Belastingdienst verschillende hiaten vertoont. Wat is er met deze conclusies gedaan? Op welke manier wordt het gehele systeem van de verschillende fraudemeldpunten verbeterd en waarom op deze manier? Hoe wordt voorkomen dat hieruit een volgende FSV-gerelateerde lijst ontstaat?

De leden van de VVD-fractie vragen of de ADR en de Adviescommissie uitvoering toeslagen (AUT) zijn geïnformeerd over het bestaan en het uit de lucht halen van FSV. Zo ja, wat waren hun reacties? Zo nee, waarom niet?

De leden van de VVD-fractie vragen of bij de Staatssecretaris bekend is of FSV door de Autoriteit Persoonsgegevens wordt meegenomen in het onderzoek naar het gebruik van tweede nationaliteit door de Belastingdienst.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

Met interesse hebben de leden van de PVV-fractie kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris van financiën d.d. 26 mei 2020 inzake de Voortgang in het onderzoek naar Fraude Signalering Voorziening (FSV).

Naar aanleiding van deze brief hebben de leden van de PVV-fractie nog enkele vragen.

Hebben de andere marktpartijen, genoemd in de offerteaanvraag FSV, eveneens gereageerd?

Op welke gronden is de opdracht aan KPMG Advisory N.V. gegund en niet aan een andere marktpartij?

Bood KPMG Advisory N.V. iets significant aanvullend ten opzichte van andere marktpartijen?

Op welke manier zal het onderzoek verricht worden; betreft het een papieren onderzoek of zal er eveneens onderzoek plaatsvinden op de werkvloer?

In het begin van de zomer zal de staatsecretaris de Tweede Kamer informeren over de eerste uitkomsten van het onderzoek uit fase I alsmede overgaan tot beantwoording van Kamervragen. Kan de Staatssecretaris aangeven wat wordt verstaan onder: «begin van de zomer»? Is dat 22 juni of is medio juli in de ogen van de staatsecretaris eveneens nog het begin van de zomer?

In fase II zal een externe partij onderzoek verrichten naar de mogelijke effecten op de beoordeling van burgers en bedrijven, zo lezen de leden van de PVV-fractie. Hierbij worden eveneens partijen buiten de gebruikelijke raamovereenkomst betrokken. Kan de staatsecretaris aangeven waarom een dergelijk inkooptraject minimaal vier maanden gaat duren? Kan het inkooptraject niet versneld worden?

Is er al een offerteaanvraag opgesteld voor fase II? Zo ja, waar kunnen de leden van de PVV-fractie die vinden c.q. inzien?

Wordt of is de offerteaanvraag publiekelijk gepubliceerd? Zo ja, waar? Van welke marktpartijen heeft de staatsecretaris reeds offertes ontvangen?

Kan de staatsecretaris aangeven of het onderzoek naar FSV van invloed is op de compensatieregeling c.q. de Wet hardheidsaanpassing Awir in het kader van de kinderopvangtoeslag? Zo ja, op welke wijze is het van invloed?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de staatssecretarissen over de aanbesteding van het onderzoek naar FSV. Deze leden hebben hierover nog enkele vragen.

De leden van de CDA-fractie merken allereerst op dat de meeste onderzoeksvragen, namelijk de werking van FSV, het effect van FSV voor burgers en bedrijven en of er met FSV vergelijkbare applicaties bestaan, eigenlijk vragen betreffen waarop de Belastingdienst het antwoord zelf weet of die de dienst kan onderzoeken en een derde niet. Is er al intern onderzoek gedaan door de Belastingdienst naar deze onderzoeksvragen? En waarom is er niet voor gekozen om het onderzoek door de Belastingdienst te laten uitvoeren, maar extern te laten verifiëren? Welke vergelijkbare applicaties heeft de Belastingdienst zelf al in beeld? Graag een volledige lijst.

Dit spanningsveld zien deze leden ook terug in de nota van inlichtingen bij de aanbesteding en dit roept de volgende vragen op.

Onder punt 9 staat dat er geen forensisch onderzoek gedaan dient te worden naar recente aanpassingen van de systemen en het systeemgebruik. Kan de Staatssecretaris toelichten waarom hier geen onderzoek naar gedaan wordt?

Onder punt 12 staat dat er maar vier directies gebruik maken van FSV: MKB, Particulieren, Toeslagen en CAP. Klopt het dat er dus geen onderzoek gedaan wordt naar de vraag of er breder gebruik werd gemaakt van FSV?

Indien dat klopt, weet de Staatssecretaris dan zeker dat er elders geen gebruik van gemaakt werd?

Zo nee, wil de Staatssecretaris dan de onderzoeksvraag uitbreiden en ervoor zorgen dat de hele Belastingdienst (inclusief FIOD, Douane etc.) meegenomen wordt en ook andere externe partijen waarvan de Staatssecretaris vermoedt dat de applicatie gebruikt is?

Onder punt 14 staat dat de onderzoeker geen toegang krijgt tot FSV zelf, ook niet onder strikte geheimhouding, alleen maar toegang tot de handleiding bij de FSV. De leden van de CDA-fractie begrijpen dat de bescherming van de data in FSV van groot belang is, maar zij vragen zich echt af hoe er degelijk onderzoek gedaan kan worden naar FSV, zonder toegang tot FSV. Waarom is niet gekozen tot toegang onder strikte geheimhouding? En als dat echt niet mogelijk is, waarom doet de Belastingdienst dan niet zelf onderzoek naar de werking van FSV in de praktijk? Verwacht de Staatssecretaris echt dat alle informatie over de werking en het gebruik van FSV in de handleiding beschreven staat? De leden van de CDA-fractie dringen erop aan dat er ook echt onderzoek gedaan wordt naar FSV inclusief het gebruik ervan.

En kan de Staatssecretaris deze handleiding van FSV aan de Kamer doen toekomen?

Onder punt 25 staat dat er een dossier is van ongeveer 75 documenten over FSV die, na schoning van conceptversiestukken, aan de onderzoeker ter beschikking gesteld worden. Ook hierbij vragen de leden van de CDA-fractie zich af of wel echt sprake is van een onderzoek als de onderzoekers geen toegang hebben tot FSV, maar alleen tot de door de Belastingdienst ter beschikking gestelde documenten over FSV. Als je een huis koopt, vertrouw je ook niet alleen op de verkooptekst, maar ga je het huis bezichtigen. Kan de Staatssecretaris aangeven waarom sprake zou

zijn van een gedegen onderzoek als alleen de handleiding gelezen mag worden?

Onder punt 28 staat dat de onderzoekers de beschikking hebben over 15 ingevulde vragenlijsten. Deze vragenlijst was uitgezet bij de directeurs van GO, MKB, Particulieren, Toeslagen, CAP, DF&A en FIOD. Kan de Staatssecretaris de onder dit punt vermelde, maar niet beantwoorde, vraag beantwoorden of van elk dienstonderdeel een vragenlijst is opgenomen? Waarom wordt het onderzoek expliciet beperkt tot operationeel zijnde applicaties in gebruik bij CAP, MKB, Particulieren en Toeslagen? Zou het ook niet heel relevant zijn om bijvoorbeeld te weten welke applicaties GO en DF&A gebruiken of gebruikt hebben?

Onder punt 36 staat dit nog explicieter: applicaties die voor 25 februari zijn gesloten worden niet onderzocht. Kan de Staatssecretaris toelichten waarom deze voorwaarde geldt? Acht de Staatssecretaris het niet relevant of er applicaties zijn die in de afgelopen jaren waarbij mogelijk sprake was van oneigenlijk en/of onrechtmatig gebruik van persoonsgegevens?

In meer algemene zin is het duidelijk dat FSV volstrekt niet aan de AVG voldoet. Is er juridisch advies (intern of extern) ingewonnen of er een meldingsplicht is t.o.v. alle mensen die in FSV opgenomen zijn/waren, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Zo ja, hoe luidde dat advies en kan de Staatssecretaris dat aan de Kamer doen toekomen? Zo nee, waarom denkt de Staatssecretaris dat dat niet nodig is?

De leden van de CDA-fractie hebben ook kennisgenomen van het ADR-vervolgrapport over de toepassing van de AVG bij de Belastingdienst. Kan de Staatssecretaris aangeven welke applicaties toen in beeld gekomen zijn? Was de FSV-applicatie toen in beeld en hoe is die beoordeeld?

Meer in het algemeen. De leden van de CDA-fractie vragen al twee jaar lang of de Belastingdienst AVG-proof is of niet. Is op enig moment de FSV-applicatie daar in beeld gekomen? En heeft er een beoordeling plaatsgevonden of FSV AVG-proof is of niet?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de voortgang in het onderzoek naar FSV.

De leden van de D66-fractie vragen waarom het (toenmalige) Ministerie van Infrastructuur en Milieu de rijksbrede raamovereenkomst audit-diensten heeft afgesloten.

De leden van de D66-fractie vragen per welke datum de eerste en tweede fase van het onderzoek afgerond zijn.

De leden van de D66-fractie vragen naar het doel van het vaststellen van de inmiddels 17 domeinarchitecturen, zoals onder andere naar voren is gebracht bij verschillende jaarplannen van de Belastingdienst. Heeft het vaststellen van deze domeinarchitecturen onder andere als doel om beter zicht te hebben op de verschillende aanwezige (ICT- en data)systemen? Zijn bij het vaststellen van de verschillende domeinarchitecturen, waaronder Toeslagen, signalen naar boven gekomen over het bestaan van soortgelijke applicaties die niet voldoen aan de privacywetgeving? Hoeveel vergelijkbare systemen zijn in aanloop naar het uitzetten van het onderzoek aan het licht gekomen?

Hoeveel signalen van mogelijke fraude zijn sinds de brief van 28 april opgepakt en gedeeld met onder andere het Openbaar Ministerie en gemeenten? Voor het delen van signalen met welke andere partijen heeft de Belastingdienst een wettelijke plicht of samenwerkingsconvenant?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie zijn zeer verbaasd dat het onderzoek weer wordt gedaan door het comfortabele netwerk van zogenaamd onafhankelijke accountants, die onderzoeken opleveren waarin altijd óf een volgende opdracht geadviseerd wordt, óf dat de conclusies geen consequenties hebben voor personen of posities. De leden van de SP-fractie vinden het heel ongezonder dat de overheid werkt met een «aanbestedingspool» die bestaat uit accountantskantoren die ook meewerken aan belastingontwijking en zelfs criminele zaken faciliteren. KPMG heeft zeer recent nog een boete van 517 duizend euro gekregen van de Britse toezichthouder Financial Reporting Council (FRC) wegens een gebrek aan professionele scepsis. Hoe denkt de Staatssecretaris te kunnen verkopen dat zo een organisatie een dure opdracht krijgt? Hoe denkt de Staatssecretaris dat het onderzoek met vertrouwen kan worden tegemoet getreden? Erkent hij dat juist in deze kwestie het onwenselijk is dat accountantskantoren – die zelf geen schoon blazoen hebben en die al jarenlang bij de Belastingdienst rondlopen voor allerlei advies en onderzoek – nu uitgesloten moeten worden van verder «extern» onderzoek? Door de vele activiteiten van KPMG de afgelopen jaren binnen de Belastingdienst én de overige overheid, is er een totaal ongezone relatie ontstaan om echt onafhankelijk te onderzoeken en te oordelen. De leden van de SP-fractie wijzen de keuze ten diepste af.

Voor de tweede fase van het onderzoek geldt, dat dit gebruikt maakt van wat KPMG nu onderzoekt. Hoe denkt de Staatssecretaris dat een onafhankelijk onderzoeker zal kijken naar de basis als dat onderzoek rammelt? Is het mogelijk dat in de tweede fase het eerste onderzoek overgedaan moet worden, om het simpele feit dat het eerste onderzoek rammelt?

De leden van de SP-fractie wijzen niet alleen de keuze van KPMG af, ze zijn ook geschrokken van de achterliggende onderzoeksopdracht. Zij vragen de Staatssecretaris wie die heeft gemaakt. Want waarom wordt er bijvoorbeeld geen forensisch onderzoek gedaan? Waarom is gekozen om dit onderzoek niet tot een formele audit te maken, maar dat het als doel heeft dat het een adviesrapport zonder verklaring oplevert (punt 42, 44)? Kan de Staatssecretaris de overwegingen toelichten? Tot slot willen de leden van de SP-fractie graag weten wat de reden is geweest achter de oplevering rond 8/15 juni? Is hierbij snelheid of kwaliteit leidend geweest? Is het de bedoeling dat de Kamer het adviesrapport ook krijgt alvorens tot de tweede fase wordt overgegaan? De leden van de SP-fractie wensen het adviesrapport te zien voordat wordt overgegaan tot de tweede fase van onderzoek.

De leden van de SP-fractie zijn ook verbaasd over de indruk dat het onderzoek toch niet gaat over alle systemen en applicaties in de hele Belastingdienst. Waar komt onder punt 12 de keuze vandaan om het onderzoek te beperken tot de vier directies die gebruik maakten van FSV (CAP, Toeslagen, MKB, Particulieren)? Waarom zijn de vragenlijsten uitgezet bij primaire procesdirecties (punt 59) waar dus niet DF&A onder valt. De leden van de SP-fractie wijzen erop dat de voorloper van DF&A, «de Broedkamer», behoorlijk onder vuur heeft gelegen en de leden vinden het zeer ongewenst als juist de systemen van DF&A buiten dit onderzoek vallen. De leden van de SP-fractie wijzen erop dat dit in strijd is met de

afpraak dat er naar alle systemen in de hele Belastingdienst zou worden gekeken.

De leden van de SP-fractie hebben juist over DF&A een paar specifieke vragen naar aanleiding van de punten in de offerte. Is er in de door DF&A ingevulde vragenlijst sprake van applicaties die mogelijk vergelijkbaar zijn met FSV en die mogelijk strijdig zijn met AVG en andere wet- en regelgeving? Zo ja, om welke applicaties gaat het en welke maatregelen worden genomen? Wordt in de DF&A-rapportage melding gemaakt van applicaties, databestanden, datadumps, BSN-lijsten en query's die *in het verleden* zijn gebruikt, waaronder bij voorlopers van DF&A, waaronder het Expertisecentrum Handhaving en Intelligence (EHI)? De leden van de SP-fractie willen graag weten of dergelijke informatie over burgers op enigerlei wijze thans nog in systemen van de Belastingdienst aanwezig is en door kan werken in profilering, risicoselectie, uitwerp of afwijkende behandeling tot op heden ten dage. Kan de Staatssecretaris aangeven of lijsten en applicaties van het «Team Signaal & Fraude-analyse» van EHI opgeschoond zijn? En deze leden willen weten of er in dit team in de periode 2013–2018 (tweede) nationaliteit op enigerlei wijze is verwerkt en of er nog door dit team query's gedraaid zijn op (tweede) nationaliteit. Tot slot willen de leden van de SP-fractie weten of het «Team Selectie en Detectie» van EHI op enigerlei wijze gegevens over (tweede) nationaliteit heeft verwerkt in de periode 2013–2018. Heeft (tweede) nationaliteit op enigerlei wijze een rol gespeeld bij het opstellen van (specifieke) selectie- dan wel uitval- of uitworpregels? Zo ja, gebeurde dit op eigen initiatief, of werd daartoe opdracht gegeven? De leden van de SP-fractie staan nog steeds op het standpunt dat ze willen dat de risicoselectie en de selectieregels transparant worden gemaakt.

De leden van de SP-fractie vragen waarom er geen toegang plaatsvindt tot FSV zelf. Hoe is vast te stellen dat een systeem vergelijkbaar is, als de aanleiding niet kan worden geanalyseerd? Ook vinden deze leden het vreemd dat het onderzoek alleen gaat naar applicaties die operationeel zijn en dat in ontwikkeling zijnde applicaties buiten de scope vallen (punt 28). Betekent dit dat er niet naar eerder uitgezette systemen of applicaties wordt gekeken? En ook niet naar wat nu ontwikkeld wordt? Hoe is dit te rijmen met de wens «de onderste steen boven te krijgen». De leden van de SP-fractie vragen waarom deze audit is ingeperkt tot het moment waarop FSV nog actief was. Het is toch mogelijk dat er in het verleden systemen of applicaties gebruikt werden die ook problematisch kunnen zijn voor zaken die tot op heden spelen in de levens van mensen of de situaties van ondernemers en/of bedrijven?

De leden van de SP-fractie willen tot slot wijzen op het feit dat er nog series Kamervragen openstaan van verschillende Kamerleden en dat het uitblijven van alle antwoorden die door dit onderzoek niet opgeschort hoeven te worden, een zeer onwenselijke zaak is. Kan de Staatssecretaris de Kamervragen beantwoorden voor zover de antwoorden nu wel beschikbaar zijn? Dit is van groot belang voor de positie als Kamer, de verantwoordelijkheid van de Staatssecretaris om informatie te verschaffen conform artikel 68 van de Grondwet, maar zeker ook voor de rechtsbescherming voor mensen die willen weten wat hun positie is als ze in FSV staan. De leden van de SP-fractie doen een dringend beroep om de Kamervragen te beantwoorden.